

דורה-מיטלבו

(Dora-Mittelbau; כונה גם דורה-נורדהאוזן, Dora-Nordhausen). מחנה ריכוז בהרי הרץ (Harz), כחמישה ק"מ מן העיר נורדהאוזן שבסקסוניה, היום בגרמניה המזרחית. המחנה נזכר לראשונה ב-27 באוגוסט 1943 כיחידת חוץ המסונפת למחנה הריכוז בוכנולד. ב-28 באוקטובר 1944 הפך למחנה ריכוז ראשי ושמו ד"מ, ו-23 מחנות משנה היו מסונפים לו, רובם בקרבת המחנה הראשי, באיזור צבאי סגור. ב-25 במרס 1945 היו בד"מ ובמחנות המסונפים לו כ-34,500 אסירים. ב-9 באפריל 1945 שיחררו יחידות הצבא האמריקני את המחנה.

במחצית השנייה של 1943 הועברו לדורה, בעיקר מבוכנולד, אלפי אסירים, ותחילה עסקו בחציבת מערכת מנהרות תת-קרקעיות, שבהן אמור היה לקום מפעל ענקי לייצור טילי V-2 וכלי-נשק אחרים. עד התחלת הפעלתו של המפעל, בסוף אביב 1944, לא היה בדורה מחנה מגורים ליותר מרובת האסירים שהועסקו שם. הם שוכנו בתנאים מחרידים בתוך המנהרות, ושבועות רבים לא ראו את אור היום ולא יצאו לאוויר צח. הקצב הרצחני של העבודה המפרכת במשמרות של 12 שעות ליום, תנאי תברואה ירודים ביותר והעדר אמצעי בטיחות מינימליים גרמו שחיקה ותמותת אסירים בשיעור גבוה בהרבה מאותו שהיה במחנות הריכוז שעל אדמת גרמניה. רק עם תחילת הייצור נבנה בדורה מחנה צריפים, ובקיץ 1944 הועברו לשם האסירים מהמנהרות. מסתיו 1944, כשהחל המפעל לייצר בתפוקה מלאה, הוחזקו בד"מ בקביעות יותר מ-12,000 אסירים במחנה הראשי ועוד כ-20,000 אסירים הועסקו במחנות המשנה.

היהודים בד"מ. עם סיום עבודות הבנייה והתחלת הייצור הועברו למחנה אלפי יהודים מארצות רבות. היחס אליהם היה אכזרי יותר מהיחס לשאר האסירים, הם עבדו בעבודות המתישות ביותר וגם שיעור התמותה בקרבם היה הגבוה ביותר. האסירים היהודים שנשחקו ולא יכלו להמשיך בקצב העבודה, נשלחו במשלוחים מיוחדים לאושוויץ ולמאוטהאוזן ושם נרצחו.

תנועת ההתנגדות בד"מ. בין האסירים שנשלחו במשלוחים הראשונים מבוכנולד היו כמה חברים פעילים בארגון המחתרת שהיה שם. כבר בשלבי הבנייה התארגנו הם, ועמהם עוד קבוצות מלאומים שונים, כדי לחבל ולהאיט את בנייתו של המפעל. פעילות החבלה של המחתרת הגיעה לשיאה אחרי שהתחיל הייצור ב-1944. החבלות התכופות גרמו נזקים חמורים בייצור ושיבשו את לוח הזמנים להספקת כלי הנשק החיוניים לנאצים בחודשי המלחמה האחרונים. אסירים רבים נאסרו בגלל מעשה החבלה, רבים נרצחו כבר בעת החקירה או הוצאו להורג. יותר מ-200 אסירים שנחשדו בחבלה נתלו בפומבי, ביניהם כמה מראשי ארגון המחתרת.

פינוי המחנה. ב-1 לאפריל 1945 החלו הנאצים להוציא אסירים מהמחנה. בתוך כמה ימים הוצאו משם רוב האסירים ונשלחו בעיקר למחנה ברגן-בלזן. אלפי אסירים נרצחו בעת הפינוי. ליד הכפר גרדלגן (Gardelegen) הוכנסו כמה אלפי אסירים, רובם יהודים, לגורן, והוא הוצת על הנמצאים בו. אחרים נספו מתלאות הדרך עם בואם לברגן-בלזן, על סף השחרור. בעת שחרור המחנה, ב-9 לאפריל 1945, נותרו שם רק אסירים מעטים. מ-7 באוגוסט עד 31 בדצמבר 1947 נערך בבית-משפט צבאי אמריקני משפטם של 19 מאנשי הסגל של מחנה דורה. 15 מהם נמצאו אשמים, וס"ס אוברשטורמפירר הנס קרל מסר נידון למיתה. במשפטו אמר מסר: 'אני יורה בבני-אדם באותה הנאה שאתם יורים בצבאים. כשנכנסתי לס"ס והייתי צריך לראשונה לירות בשלושה בני-אדם, לא ערב לחיכי האוכל שאכלתי שלושה ימים. ואולם, כיום זהו עונג והנאה לי לירות בהם'. שאר הנאשמים נידונו לתקופות מאסר מחמש שנים עד מאסר עולם.